

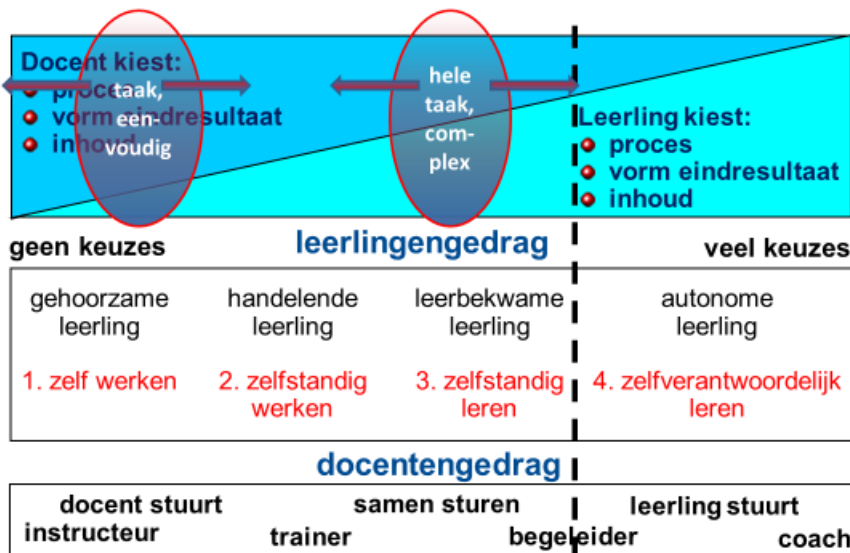

1. Zelf werken

Het leren is gericht op beheersing van leerdoelen die de docent van tevoren heeft vastgesteld – al dan niet aan de hand van een leermiddel. Het gaat meestal om basisvaardigheden of de kernstof van een lessenserie. De opdrachten zijn gesloten en de uitkomsten of oplossingen eenduidig. Meestal heeft de docent van tevoren een klassikale inleiding gehouden en zet hij de leerlingen daarna zelf aan het werk. De docent is veel zelf aan het woord, stelt gericht veel vragen, geeft gevraagd of ongevraagd feedback, en controleert of de leerstof is overgekomen door vragen te stellen.

De docent is de 'expert', die duidelijk aangeeft wat hij verwacht. De docent zorgt voor een duidelijke structuur in de lessen. De leerlingen weten daardoor precies wat ze moeten doen en hoe ze het moeten aanpakken om succes te hebben. Ze weten ook dat de docent alleen maar van hen verwacht dat ze de leerdoelen beheersen in de context waarin ze die hebben aangeleerd. Als er al sprake is van reflectie, reflecteren leerlingen en docent alleen op de inhoud. Dat wil zeggen: de kennis of vaardigheid die het resultaat van de leeractiviteit moet zijn.

Wat voor leerling wilt u 'ontwikkelen'?

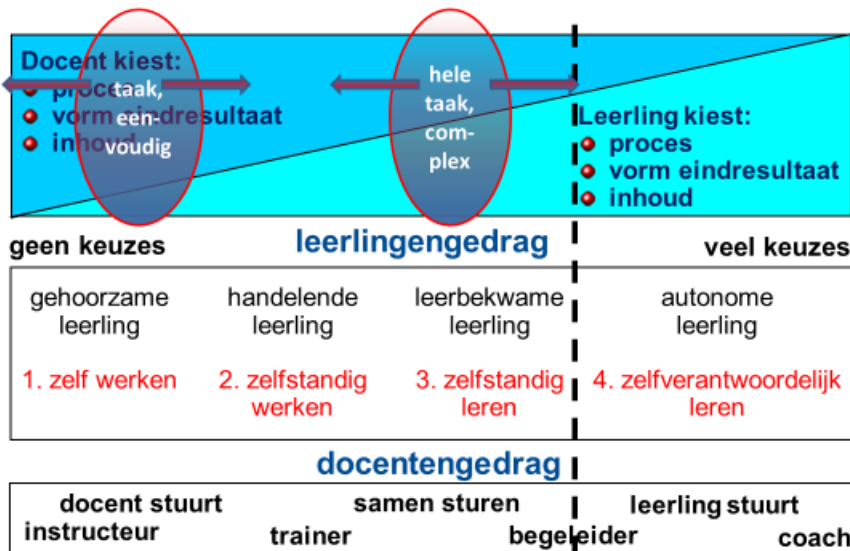
2. Zelfstandig werken

Dit lijkt in grote lijnen op zelf werken. Een belangrijk verschil is dat de leerlingen een grotere opdracht krijgen. Dat doet een beroep op vaardigheden als het plannen van de opdracht(en) in de tijd. Daarnaast krijgen de leerlingen iets meer vrijheid. Ze mogen zelf kiezen hoe ze de opdracht gaan aanpakken en waar ze de opdracht gaan uitvoeren. Ze mogen dus zelf weten of ze de opdracht(en) op school doen of grotendeels thuis, in de mediatheek of in de klas, samen of alleen.

De opdrachten zijn gesloten en de oplossingen zijn doorgaans eenduidig. Leerlingen kunnen ze zelf controleren aan de hand van antwoordbladen.

De docent stimuleert interactie met de klas, bijvoorbeeld door aan het begin of tijdens de les de aanwezige voorkennis van leerlingen te activeren. Of door in gesprek met de klas na te gaan wat leerlingen van een opdracht hebben geleerd (reflectie). Klassikaal frontale situaties zullen hier minder voorkomen dan bij zelf werken.

Wat voor leerling wilt u 'ontwikkelen'?

3. Zelfstandig leren

Het leren is gericht op het bereiken van leerdoelen die grotendeels van tevoren zijn vastgesteld. Anders dan bij zelf werken en zelfstandig werken gaat het niet alleen om de inhoud, maar ook de inhoud, maar ook om de aanpak of werkwijze. Beide worden na afloop besproken. Hierdoor leren de leerlingen het geleerde in andere situaties toe te passen.

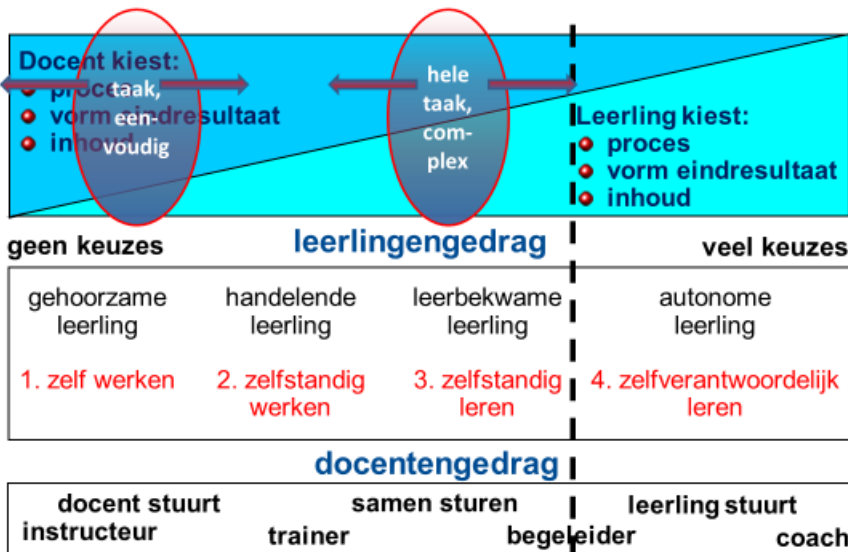
De leerlingen zijn vrij in het kiezen van de aanpak, en mogen zelf bepalen waar, wanneer en hoe (alleen of samen) ze een opdracht uitvoeren. De opdrachten zijn open. De producten en uitkomsten van zelfstandig leren zijn daardoor ook zelden hetzelfde. Ze lenen zich zeker voor discussie en reflectie achteraf.

De omvang van de opdrachten is groter dan bij zelfwerken en vergelijkbaar met die bij zelfstandig werken. Leerlingen hebben er dan ook meer tijd voor en zullen moeten plannen.

De leerlingen zijn de 'experts'. De docent vervult de rol van coach, die kaders aangeeft, randvoorwaarden schept, adviseert en aanwijzingen geeft. De docent stimuleert en probeert zo min mogelijk te sturen en vooral niet het werk van de leerling over te nemen.

Klassikaal frontale situaties zijn niet uitgesloten. Ze zullen alleen niet zoveel voorkomen. Maar als de docent bijvoorbeeld merkt dat alle leerlingen een zelfde aanpak kiezen, die weliswaar niet fout, maar nodeloos tijdrovend is kan hij het beste klassikaal ingrijpen.

Wat voor leerling wilt u 'ontwikkelen'?

4. Zelfverantwoordelijk leren

Dit lijkt in grote lijnen op zelfstandig leren. Het belangrijkste verschil is dat de leerdoelen niet centraal bepaald zijn. Binnen gegeven kaders stellen de leerlingen ze zelf vast. Een concreet voorbeeld is het profielwerkstuk: de 'meesterproef' van het profieldeel binnen de nieuwe tweede fase. In principe bepalen de leerlingen zelf welke vakken ze erbij betrekken, over welk onderwerp het gaat, welke werkwijze ze hanteren, en in welke vorm ze het eindproduct gieten. Feitelijk bepalen ze daarmee zelf een groot deel van de leerdoelen.

De omvang van de opdracht is doorgaans groter dan bij zelfstandig leren. Er wordt een nog groter beroep op het eigen initiatief en de zelfstandigheid van de leerling gedaan.

Het verschil tussen 'zelf' en 'zelfstandig' zit met name in de omvang van de taak die de leerling krijgt. En dus ook in het beroep dat de docent doet op eigen initiatief om de opdracht te plannen in de tijd.

Het verschil tussen 'werken' en 'leren' zit met name in de mate waarin de leerling wordt 'gedwongen' zelf na te denken over de (leer)activiteiten die hij moet doen. Werken is alleen op de inhoud gericht. Leren is zowel gericht op de inhoud als op de aanpak of het proces. De vaardigheden die een leerling met 'leren' ontwikkelt zijn metacognitieve vaardigheden. De leerling leert te leren.

Wat voor leerling wilt u 'ontwikkelen'?

